

Sådan omgås du heste

Korrekt omgang med heste skaber større sikkerhed for både hest og rytter.
Læs mere i pjecen

➤ 10 gode råd

- Beløn og ros hesten, når den har udført en opgave tilfredsstillende
- Vær altid forberedt på, at hesten kan reagere voldsomt på uforudsete ting og situationer
- Sørg altid for at kunne komme væk fra hesten
- Sno aldrig træktov, tøjler eller longeline omkring hænder, arme, ben eller krop
- Sørg for at opnå en lederposition i forhold til hesten
- Kæmp ikke med hesten og brug ikke magt, men vær rolig, konsekvent, myndig og send klare signaler til hesten
- Væn hesten til andre dyr samt fremmede ting og situationer
- Vær opmærksom på, hvorledes hesten reagerer på andre heste
- Sørg for, at hesten dagligt kommer på fold og får social kontakt med andre heste samt får mulighed for at bevæge sig og blive stimuleret
- Lær føllet/hesten daglige rutiner såsom at løfte ben, få grime på, stå bundet, blive trukket med etc.

Hesten er et flugtdyr

Hesten er et udpræget flugtdyr, hvis sikreste forsvar mod farer er at flygte. Denne reaktion er yderst hensigtsmæssig under naturlige forhold, hvor hesten på denne måde kan slippe væk fra et rovdyr. Flugtadfærden er nedarvet gennem tusinder af år og har ikke ændret sig væsentligt i den relativt korte tid, hestene har været i

menneskenes tjeneste. Det betyder, at ridning og omgang med heste kan være risikabel. Sker der noget, som hesten betragter som farligt, kan den reagere voldsomt. Den kan springe til siden eller løbe af sted i fuld fart. Når du omgås heste, skal du derfor altid tage højde for, at hesten pludselig kan reagere på noget uforudset.

Du skal kunne komme væk fra hesten

Når du står på jorden ved siden af en hest, er det vigtigt, at du har så meget plads omkring dig, at du er i stand til at springe til siden. Du skal aldrig ligge på knæ eller sidde ned lige ved siden af hesten. Hvis du er tvunget til at være i et snævert rum sammen med hesten, f.eks. hvis hesten skal op i en trailer, er det vigtigt, at du har en »flugtvej« åben bag dig. Du skal aldrig være »bundet« til hesten, men altid være i stand til at smide træktovej eller tøjle og blive fri af hesten. Så du må aldrig vikle træktovej, tøjler eller longeline omkring hænder, arme,

ben eller krop. Træk aldrig en hest kun i grimen, men brug altid træktovej. Tag altid tøjlen over hestens hoved, når du trækker hesten med hovedtøj på. Det giver dig en mulighed for at komme lidt på afstand uden at måtte slippe hesten, hvis den pludselig springer til siden.

Vær opmærksom og forudseende, når du rider

Når du rider, skal du altid være forberedt på, at hesten kan blive forskrækket og springe fremad eller til siden, at den kan stejle, dreje omkring eller styrte af sted. Som rytter skal du forsøge at forudse si-

Lad hesten undersøge nye ting

tuationer, der kan skræmme hesten. Hav altid fat i tøjlen. Sid af, hvis du skal have jakke/trøje af. Tal ikke i mobiltelefon og lad være med at ryge, mens du rider. Rid ikke i skoven alene på en unghest.

Hesten kan lære at acceptere "farlige ting"

Selvom hesten reagerer ifølge sin natur, er det muligt at ændre på dens tendens til at reagere. Du kan ikke lave om på dens nedarvede trang til at flygte, når den skræmmes. Men det er muligt at ændre på hestens opfattelse af, hvad der er farligt, hvis du griber det rigtigt an.

Desværre begår nogle ryttere den store fejl, at de afstraffer hesten, når den bliver bange. Det kan meget let blive en ond cirkel, således at hesten til sidst reagerer voldsommere og voldsommere, hvis den bliver skræmt, fordi den nu også er bange for den efterfølgende afstraffelse. Hesten kan gennem træning lære ikke at være bange for f.eks. lastbiler, gøende hunde, der kommer løbende, eller andre »skræmmende« situationer. Men det kræver tålmodighed, og den person, der træner hesten, skal udstråle ro og over for hesten signalere, at der ikke er noget at være bange for.

Lær hesten at acceptere »farlige« situationer

Hesten er et flokdyr

Hesten er et flokdyr, og det har stor betydning for, hvordan du skal omgås den.

Hestens flokadfærd er i høj grad med til at sikre dens overlevelse i naturen. I en hesteflok ude i naturen spiller adfærden fra de øvrige gruppemedlemmer en stor rolle for den enkelte hest. Hvis en hest pludselig flygter, vil de øvrige heste ofte følge med. Specielt førerhoppens adfærd – eller adfærden fra de ældre og mere erfarne heste i gruppen – præger de unge hestes adfærd.

Hesten følger andre heste

Når du rider i en gruppe, er det vigtigt at være klar over denne følgeegenskab hos hesten. Men samtidig betyder denne egenskab, at nærværelse af en ældre erfaren hest, som forholder sig roligt, kan berolige en ung og uerfaren hest, der er blevet bange.

Netop denne udstråling af ro fra den erfaren hest kan du udnytte, når du træner en ung hest til at vænne sig til skræmmende situationer. F.eks. er det muligt at træne en ung hest til at gå gennem vand, springe over grøfter eller gå op i en trailer simpelthen ved at lade den følge efter en erfaren hest.

Mennesket som flokleder

Hesten skal betragte dig som flokleder. Kun så længe du har lederpositionen i

forhold til hesten, er du i stand til helt at kontrollere den. Hvis du tillader, at hesten tager føringen i visse situationer, har du ikke længere den fulde kontrol over den, hvilket kan medføre særdeles farlige situationer. Som følge af hestens flokadfærd vil det være naturligt for den at rette sig efter ordre fra dig som en »menneske«flokleder, på samme måde som den vil rette sig efter en ordre fra førerhoppens. Det kræver imidlertid, at hesten fuldt accepterer og respekterer dig som leder. For at opnå en sådan lederposition skal du agere på samme måde som førerhoppens eller den erfarene hest i hesteflokken. Du skal udstråle ro, skabe tryghed, være konsekvent, myndig, sende klare signaler og være til at stole på.

Du skal ikke kæmpe med hesten

Desværre er der nogle personer, der forsøger at opnå en lederposition i forhold til hesten ved kamp og magtanvendelse. Det vil næsten altid resultere i, at hesten bliver bange, og det er et meget uholdbart fundament for et konstruktivt samarbejde mellem hest og rytter. Pludselig kan hesten gøre oprør, idet den reelt aldrig har respekteret mennesket som leder.

Hesten får nemlig kun respekt for en leder, den kan stole på og have tillid til.

Hestens behov

Det er dit ansvar at sikre, at hesten får dækket sine grundlæggende behov. Heste er sociale dyr og har et stort behov for kontakt med andre heste, og de har det bedst, når de er sammen med andre heste. Det er naturligt for heste hver dag at bevæge sig over store afstande og bruge en stor del af døgnet til fødeindtagelse. Sådan lever heste i naturen, og det bør der tages hensyn til, når hesten holdes som husdyr. Ædeadfærden er, også for de heste, vi holder som husdyr, en vigtig

del af døgnets rytme, som hesten gerne vil bruge meget tid på. Hos heste, der ikke går på græs, kan behovet for at æde mange timer i døgnet kun dækkes, når de har et godt stråfoder til rådighed hele tiden.

Fra vildhest til ridehest

Den moderne ridehests liv er meget forskelligt fra vildhestens. I de fleste tilfælde fodres hesten med kraftfoder to til tre gange dagligt. Ofte får den kraftfoder

med en høj næringsværdi (f.eks. havre, græspiller), hvilket betyder, at foderets volumen er begrænset. Endvidere får mange heste en alt for ringe mængde stråfoder. I stedet for at tilbringe op til 16 timer i døgnnet med at optage føde ædes den daglige ration i løbet af få timer. Bevægelse optager også væsentlig mindre tid end i naturen. For mange rideheste udgør den mindre end en time i døgnnet. Resten af tiden står hestene inaktive i deres boks.

Heste skal fodres rigtigt

Hvis hestens adfærdsbehov ikke tilgodeses, kan den blive vanskeligere at ride og omgås. Hvis hesten f.eks. får meget ekstra energi fra kraftfoder og ikke ret meget hø og halm, er der større sandsynlighed for, at den viser legeadfærd, dvs. at den bukker, stejler eller løber løbsk, når den rides. Derfor skal der være en fornuftig balance mellem mængden af kraftfoder og mængden af grovfoder, som hesten tildeles. Dette vil både øge hestens fysiske og psykiske sundhed, og en hest, der føler sig i harmoni med sine omgivelser, er nemmere at omgås og arbejde med. Den er roligere i sine reaktioner og alligevel mere opmærksom på rytterens instruktioner.

Fodringen skal derfor tilpasses mest muligt til kontinuerlig fødeoptagelse.

Mange fodringer dagligt og meget grovfoder/stråfoder. Lad derfor være med at opstalde heste udelukkende på spåner, medmindre det er absolut nødvendigt. Heste bliver ikke tykke og uatletiske af halm og stråfoder og kan derfor, normalt uden problemer opstaldes på halmstrøelse.

Heste skal på fold

Hesten skal dagligt på fold sammen med andre heste og have mulighed for at bevæge sig og blive stimuleret. Hvis heste står inaktivt i stalden det meste af tiden, vil de tit »eksplodere«, når de endelig kommer ud. Jo mindre stimulation hesten får i stalden, f.eks. fordi den ikke har kontakt med naboheste, desto større risiko er der for, at den reagerer overdrevent på stimuli, når den kommer ud.

Også af hensyn til sikkerhed skal hesten lære at have et normalt forhold til andre heste. Desværre er der alt for mange hesteejere, der insisterer på, at deres hest skal gå alene på fold. Heste, der ikke har lært eller ikke er vant til at omgås andre heste, vil have svært ved at kunne indgå i en flok. Ofte vil der opstå farlige situationer både for den hest, der ikke kan »sproget«, samt for de øvrige heste i flokken, som kan have svært ved at læse den nyankomnes signaler.

Hvad er vigtigt at lære hesten?

Kontakt med hoppe og andre føl

Det er vigtigt, at hesten allerede som føl lærer at være sammen med andre heste, således at den lærer »rigtigt hestesprog«. Et føl skal naturligvis have kontakt med sin mor for at kunne binde sig til hende, men det skal også have kontakt med andre føl for at lære at omgås andre heste på en normal måde. Gennem leg og gennem hudplejeadfærd (dvs. det at to heste står og gnubber hinanden) lærer føllet den normale sociale

kommunikation, der finder sted mellem heste. Men også de negative aspekter af social kommunikation skal læres, dvs. det at blive sparket, bidt og truet ad, samt hvordan disse situationer kan undgås. Det positive samvær er vigtigt for sammenholdet i flokken samt for udvikling af venskaber, og den aggressive adfærd mellem føl, der afprøver grænser, er nødvendig ikke blot for at etablere en social rangorden i flokken, men også for hele unghestens udvikling.

Kontakt med ældre heste

Føl og ungheste kan have glæde af også at være sammen med lidt ældre heste, så de lærer at respektere disse.

Kontakt med mennesker – grundopdragelse

Det er altafgørende for vores omgang med heste, at de gøres fortrolige med mennesker, og du kan ikke starte for tidligt i føllets liv. Naturligvis skal du være opmærksom på, at nogle hopper lige efter folingen kan være meget beskyttende over for deres føl og derfor aggressive over for mennesker.

Føllet skal vænnes til forskellige former for stimulation samt situationer, som det kommer til at møde senere i livet. Det skal vænnes til at blive berørt over hele kroppen, til at få grime på, stå bundet på staldgangen, få kikket på tænder, blive striglet, få løftet ben og få banket på hoven samt få vasket ben. Føllet skal også lære at blive trukket med, at stå stille, når det bliver bedt om det, og lære, at det ikke må bide og sparke mennesker.

Andre dyr, fremmede ting og situationer

Føllet skal konfronteres med andre dyr og fremmede ting. Det gælder f.eks. hunde, katte, kvæg, får osv. samt de mange forskellige redskaber (såsom, biler,

traktorer, klippemaskiner og lignende), som er en del af hestens miljø. Jo flere genstande, redskaber og situationer den unge hest udsættes for, jo større er chancen for, at den lærer at forholde sig rolig, når den fremover møder noget nyt og ukendt.

Sådan skal indlæringen foregå

Indlæringen skal altid ske på hestens præmisser. Det skal være en positiv oplevelse for hesten at lære noget nyt. Det må aldrig blive til en kamp. Hesten skal belønnes, når den gør noget rigtigt, og træningen af hesten skal foregå i en rolig og tryk atmosfære. Når du arbejder med hesten, skal du være rolig, have langsomme bevægelser, rolig stemmeføring og ikke mindst være tålmodig.

Det kan trætte hesten meget at skulle lære noget nyt samt at blive konfronteret med mange nye indtryk. Træningen af specielt den unge hest skal ikke være for langvarig. Stop i tide, når hesten har udført en opgave tilfredsstillende. Det er vigtigt at afslutte træningen med noget, som hesten er god til og dermed kan roses og belønnes for.

Valg af træner

Det er en svær opgave at træne en hest, og hvis du ikke selv har den store erfa-

ring, bør du få hjælp af en træner eller berider. Det koster naturligvis penge at få undervisning eller at få din hest redet. Men det kan betale sig på længere sigt, at du og hesten får en god start. Når du vælger træner/berider, skal du være kritisk. Se, hvordan han/hun underviser andre ryttere. Se, hvordan han/hun behand-

ler og rider andre heste, og vurder, om du ønsker, at din hest skal behandles og rides på den måde. Vælg aldrig en person, der mister besindelsen og straffer hesten, men én, der er rolig og dyrevenlig. Vælg en træner/berider, der er realistisk om både din og hestens formåen, og som tilrettelægger træningen derefter.

Vil du vide mere?

Forslag til bøger, du kan læse, hvis du ønsker at vide mere:

- Hestehold – en grundbog (Landbrugsforlaget, 2004)
- Den klassiske grunduddannelse af rytter og hest (*Wiegaarden, 2004*)
- Fra rytter til hest (*Gitte V. Naldal, Aschehoug, 2001*)
- Set med hestens øjne (*Desmond Morris, Aschehoug, 2000*)
- En hest er en hest. Om hestes adfærd og velfærd (*Henrik B. Simonsen, Gyldendal, 1999*)
- Ridesikkerhed – hvordan man forebygger og undgår uheld med sin hest (*Jan Ladewig, DSR forlag, 1999*)
- Manden der lytter til heste (*Monty Roberts, Aschehoug, 1998*)
- At danse med heste (*Klaus Ferdinand Hempfling, Borgen, 1997*)

I øvrigt kan du få yderligere oplysninger om heste på:

- www.dyrenes-beskyttelse.dk
- www.lr.dk

Bliv medlem af Dyrenes Beskyttelse og vær med til at give alle danske dyr et bedre liv. Som medlem får du tilsendt vores medlemsblad Dyrevennen seks gange årligt. Bladet orienterer dig om alt det, der angår dyr, deres beskyttelse og deres behandling.

Dyrenes Beskyttelse er Danmarks største dyreværnsforening og drives for private midler. Vi har ca. 70.000 medlemmer, og et landsdækkende net af internater og vildtplejestationer.

Denne pjece udgives
i samarbejde med

Udkærstvej 15, 8200 Århus N • Tlf. 87 40 50 00 • www.landscentret.dk

Dyrenes Beskyttelse

Alhambravej 15 • 1826 Frederiksberg C • tlf. 33 28 70 00 • fax 33 25 14 60
e-mail: db@dyrenes-beskyttelse.dk • www.dyrenes-beskyttelse.dk